الله جل جلاله

ديني لارښود

لومړی ټوک

ژباړه، لیکنه او اوډنه
ډیپلوم انجنیر عبدالله هاشم خیل

2011

د پښتو کمپیوټری لیک او دیزاین:
ښاغلی حمیدالله هاشم خیل ځاځی

ددې کتاب چاپول او فوتوکاپې کول پرته د لیکونکې د اجازت منح دی.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیم

لومړی برخه

هغه کړه وړه چې ایمان بشپړوي په زړه کښې رښتیا ګڼل او باور کول او په ژبې ویل (اقرار)

سره عمل هم د ایمان شرط دی.

ښه او د خیر کار او نیک عمل د ایمان روښنایي

ده که نېک او ښه کړه وړه نه وي، نو ایمان ته زیان رسیږي او نیمګړی به پاتې وي.

ښه چارې او کړه وړه ډېر دي لکه: لمونځ ،

روژه، زکات، حج خیرات، قرآن شریف لوستل،

ښه او نېکو کارو ته د نورو پام اړول او له بدو

کړو وړو څخه منع کول، د مور، پلار او ښوونکي

درناوي، د جمات، مدرسو او ښوونځیو جوړول

او زده کړه په کښې پیل کول، تږي او لوږي ته

اوبه او ډوډی ورکول او داسې ډېر نور ښه او نېک کارونه چې ایمان بشپړوي.

دینی پوښتنې او ځوابونه

پوښتنه: د چا بنده يې؟

ځواب : د الله تعالی (ج) بنده یم.

پوښتنه: چا پيدا کړی يې ؟

ځواب : الله تعالی (ج) پیدا کړئ یم.

پوښتنه: د چا په امت يې؟

ځواب : د محمد مصطفی (ص) په امت یم.

پوښتنه: د چا په ملت يې؟

ځواب : د ابراهيم خليل الله په ملت یم.

پوښتنه: د چا په مذهب يې؟

ځواب : د امام صاحب په مذهب یم چې نعمان

نومېده او په ابوحنيفه مشهور دی.

پوښتنه: اسلام څو بنستونه لري؟

ځواب : د اسلام بناوې یا بنستونه پنځه دي.

١ـ کلمه ٢ـ لمونځ ٣ـ روژه ۴ـ زکات ۵ـ حج

لومړی ـ کلمه طیبه:

د الله (ج) نه سوا بل معبود نشته محمد (ص) د الله (ج) رسول دی.
هر مسلمان باید دغه کلمه په ژبه ووایي او په زړه باور وکړي. باید په دې باور ولرو چې الله (ج) یوه دئ، هیڅ شریک او ساری نه لري.

دویم ـ لمـــونځ:

حضرت محمد (ص) فرمایلي دي چې: لمـــونځ د دین ســتــن ده، که څوک یې تینګ کړي نو دین یې ټینګ کړ او که پرېښودل شي نـو دین یې ویجاړ او ړنــــک کـــړ.

په هر مسلمان د ورځې پنځه وخته لمونځ فرض دی
چې هغه دا دي:

۱ـ دسهار لمونځ:

چې څلور رکعاته دي. لومړي دوه رکعات يې
سنت او دوه رکعات نور يې فرض دي.

۲ـ د ماسپښين لمونځ:

چې لس رکعات دي. لـــومړي څــلور رکعات
سنت، څلور فرض، او وروستي دوه رکعات بيا
سنت دي.

۳ـ د مازيګر لمونځ:

چې څلور رکعـات فرض دي.

۴ـ د ماښام لمونځ:

چې پنــځه رکــعات دي.
لومړي درې رکعات يې فرض او وروستي دوه
رکعات سنت دي.

٥ـ د ماخستن لمونځ:

ماخستن لمونځ: چې نـهه رکعات دي.
لومړي څلور رکعات يې فرض او دوه رکعات
سنت او وروستي درې رکعات يې وتر واجب دي.

دريم ـ روژه:

روژه په هر هوښيار مسلمان باندې چې ځواني ته
رسېدلئ، ژنی (بالغ) او جوړ وي فرض دئ چې د
روژې تولـه مياشت روژه ونيسي.
روژه د پرشمي نه وروسته د رونې ګهيځ څخه تر لمر
لويده يا ماښام لمونځ پورې نيولئ کيږي. د مسلمانانو
سپيڅلی کتاب قرآن شريف لومړيني آيـــتونه په همدې
مياشت کښې حضرت محمد (ص) ته د الله (ج) لخوا
نـــازل شوي دي.

ځلورم ـ زکات:

زکات څښتن تعالی (ج) پر مسلمانانو فرض کړئ دئ.
په خلکو کښې داسې کسان شته چې د خواړو او جامو
د اخیستلو وس نه لري او یا ناروغه وي خو د درملو
وس یې نه وي.
خو ددې خلکو تر څنګ داسې کسان هم شته چې
روپۍ او شتمني لري او بایده ده چې دوی د بېوزلو
او بې وسو سره مرسته وکړي څو هغوی هم هوسا
او سوکاله ژوند وکړای شي.

پنځم ـ حج:

هر وسمن مسلمان باید د خپل عمر په اوږدو کښې
یو ځل مکهٔ معظمې ته لاړشي.

قرآن کريم

قرآن کريم د مسلمانانو د اسماني او سپېڅلي کتاب نوم دئ چې د الله (ج) له خوا پر محمد (ص) د جبراييل (عليه السلام) په واسطه نازل شوئ دئ.
قرآن کريم دېرش پارې او يو سلو څوارلس سورتونه او ۶۶۶۶ آيته لري. قرآن کريم په درويشتو کالو په موده کښې نازل شوی دی. قرآن شريف الله (ج) د انسانانو د لارښووني له پاره راليږلی دی.
مسلمانان په قرآن کريم ايمان او باور لري.
د قرآن شريف لوستل ډېر ثواب لري. ټولو مسلمانانو ته ښايي چې د قرآن کريم لوست وکړي.

پوښتني:

۱ـ قرآن کريم پر چا نازل شوی دی؟

۲ـ قرآن کريم څو پارې، څو سورتونه او آيته لري؟

لويې ګناوې

لويې يا کبــــيره ګـــناوې ډيرې دي خو موږ يې ګرانو
زده کوونکو ته څو د بيلګې په شان وړانېږې کوو،
لکه:

ـ څوک وژل
ـ زنــــا کــول
مسکرات لکه شراب، چرس، اپين، هيروين او نور
نيشه لرونکي څيزونو چښل او څکول
ـ غلا کـــول
ـ پر چا پړه اچـــول
ـ په دروغو لوړه (قسم) خوړل
ـ د چا مــــال خـــوړل او پـــټـــول
ـ سود خـــوړل او سود ورکـــول
ـ د يــتيــم مـــــال خــــوړل

ـ د مور او پلار خبرو نه سر غړول

ـ بډې اخيستل او يا بډې ور كـــول

ـ په چا كودې او سحر كول او يا زده كــول

ـ د ښځی سرغـــړونه د مېـــړه خـبرونه

ـ جـواري (كېمار) وهـــل

ـ بې ځايه او چـټي لګـښت او اسراف كـول

ـ په امانـــت كښې غــــبن كـــول

ـ چوغلي يا دوو تنو يا ډلو تر منځ د نفاق اور بلول

ـ د الله (ج) د پيرزوينې او رحمت نـه نـاميد كېدل

ـ د ښځی او مېړه تر منځ پسات اچول

ـ پرته له شرعي عذر څخه روژه نـه نيول

ـ په تله (ترازو) او تللو كښې لږوالی او نـاسمي كول

ـ د زكات فرض كېدو سره زكات نـه ور كول

ـ د پاک الله (ج) د عذاب څخه نـه ډارېدل

ـ له ځانه دروغ او نـاسم حديث وايل اوداسې نور

څلور آسمانی کتابونه

موږ په دې باور لرو چې د انسانانو د پیدایښت سره سم له حضرت آدم (علیه السلام) نه د حضرت محمد (ص) تر وخته پورې د الله (ج) له لورې د انسانانو د لارښوونې له پاره آسماني کتابونه رالیږل شوي دي، چې خلک یې ولولي او په احکامو یې عمل وکړي.

او ددې کتابو په رڼا کښې ژوند وکړي او ایمان پرې ولري. او هغه دادي:

۱ـ تورات په حضرت موسی (علیه السلام)

۲ـ زبور په حضرت داود (علیه السلام)

۳ـ انجیل په حضرت عیسی (علیه السلام)

۴ـ قرآن شریف زموږ په پیغمبر حضرت محمد(ص) باندې نازل شوی دی.

قرآن شریف وروستی اسماني کتاب دی، تر دې بـل اسماني کتاب نه دی نازل شوی او نه به تر کیامـته (قیامته) پورې نازل شي، ځکه چې حضرت محـمد (ص) وروستنی پیغمبر دی. تر هغه وروسته بل هیڅ

پیغمبرنه لیږل کیږي چې آسماني کتاب ور باندې نازل شي.

قرآن شریف یو بشپړ کتاب دی. په دې کتاب کښې د ټولو انسانانو دیني او دنیاوي ښېګڼې د کیامت تر ورځې پورې په نظر کښې نیول شوي دي او د انسانیت ټولو غوښتنو ته په هر وخت او مهال کښې ځواب ورکوونکي دی.

د قرآن شریف نازلیدو څخه وروسته د عمل په ډګر کښې یوازې او یوازې په قرآن کریم باندې عمل کیږي.

پوښتنې:

١ـ اسماني کتابونه څو او کوم دي؟

٢ـ قرآن شریف کوم پیغمبر ته نازل شوی دی؟

٣ـ وروستنی اسماني کتاب کوم دی؟

فرض

فرض هغه دی چې ادا کـــول يې په هــر مسلمان لازم دي، کـــه څوک فرض نه ځان وغړوي نو کافر کيږي، که څوک پـــرته له شرعي عذر نه هغه پريږي فاسق دئ او مستحق د عذاب دی.

فرض دوه ډوله دي:

١ـ فرض عين

٢ـ فرض کفايه

واجب

واجب هغه دي چې مرتبه يې له فرض نه لـــږه او ادا يې ضروري وي. د واجب منکر نه کافر کيږي څوک چې واجب پرته له کوم عــذر څخه پريږدي فاسق به وي او مسحق د عذاب دئ.

سنت

سنت هغه چـــار ته وايي چې هغه خـــپله حضرت محمد (ص) او خلفای راشدين رضي الله عنهکړي وي او يا په کولو يې حکم کړي وي.

سنت دوه ډوله دي:

۱ــ مــوكــده سنت،

۲ــ غير مؤكده سنت

۱ــ مؤكده سنت:

هغه دي چې حضرت محمد (ص) هغه كار ارميش كړي وي او يــا حكم يې كړى وي چې هغه كــار ارمــيش وشي، او پرته لــه مجــبوري هــيڅكله حضرت محمد (ص) هغه كار پرېښودلى نه وي.

۲ــ غير موكده سنت:

غــير مــوكده سنت هغه سنت دي چې حضرت محمد (ص) كله ـ كله كــړي وي او يا كله يې پرېښودلي وي. پرته له كوم عذر نه غير مؤكده سنت ترسره كول اجر دى، او دېــر پرېــښودل كښې يې ګناه يا وبال نشته.

حرام

حــــرام هغه چار یا کار دی چې په شــرع کښې مــــنع وي. کوونکي يې پرته له عـذر څخه فاسق او مستحق د عذاب دي.

دینی خبرې او احادیثو څخه

وايي:

مسلمـــــان هغه ده چې پــــه ژبــــه او لاس مسلمــانان وژغوري. ياندې(يعنې) په ژبه او لاس يې مسلمان ته آزاد ونـه رسيږي.

وايي:

د منافق دا درې نخښې دي.

- چې خبرې ګوي نو درويغ وايي.
- چې ژمنه وکړي پرې وفا ونکړي او د ژمنې او هوکړې خلاف کار وکړي.
- په امانت کښې غبن او درغي يا خيانت وکړي.

وايي:

په تاسې کښې ښه هغه دی، چې قــرآن شريف لـــولي او نورو ته يې ور زده کوي.

وايي:

پاک خــدای(ج) تاسو هستي، شتمني او مخونو ته نه ګوري. د تاسې زړونه او د تاسو اعمــالو ته ګوري.

وايي:

حضرت محمد (ص) وايلي دي چې چوغلګر يا خبرغل (غمار) به جنت ته ولاړ نشي.

وايي:

څتميري(غيبت) يا د چا په الــونيا کښې يا د چا پسې شا د هغه عيب ويل د خپل ورور غوښه خوړل وي.

وايي:

حيا د ايمان څانګه او نخښه ده.

وايي:

املک لسانک (تــرمــزي): خـــپلــه ژبه وســـاته.

وايي:

هـــرشی چې نشه ولـــري حـــــرام دی.

وايي:

د جنت کلـــي (کونجي) لمونځ ده او د لمونځ کلـــي
پـــاکــــي ده.

وايي:

د غــابنو مينځل په مسواک د خــولې پاکــي ده او د
خدای (ج) رضـــا مندي.

وايي:

رخه (کینه یا حسد) ښخه تېښته وکړئ ولې چې رخه د انسان نـیـکي داسې خــوري لکه چې د اور لـمـبې لرګي خوري.

وايي:

د پنـــځه وخت لمـــونځ کـــولو ســره په خدای (ج) د ګناهونو بخښنه وکړي.

وايي:

پــــه حـــديــث شــريف کښې راغـــلي چـــې پـــه کيـــامـــت کښې به لـــمړني پوښـــتـــنې دا وي:

- ټول عـمر دې په څـــه شان تـــېر کـــړ؟

- له دين ښخه چې تاتــه کــومه زده کړه او پوه تـر لاسه شوې وه په هغه دې څــومــره عمل وکـــړ؟

ـ هستي او شــتمني دي په څــه شــان لاس تــه راوړه ، څرنــګــه او چــېرته دي ولــګــوله؟

ـ له ځان څخه دې څــه کـــار واخـــيست، يانــدې (يعنی) د ځان غــړي دې په کوم اعمالو او کړو وړو بوخــــت ســـــاته؟

وايي:

څوک چې غــلــتول او تــګماري کــوي، هغه زموږ نه ده، ياندې که څوک د کوم څــيز په خرڅــلاو، او يا په مامـلو کښې مسلمان غلتوي او تــګماري ورسره کوي نو د مسلمانانو له تولنــې څخه وتــلیٰ ده.

وايي:

حضرت محمد(ص) فــرمايلــي دي چې: رښــتيا وايي او رښتيا وايل د نېکۍ لارښــوونه ده. رښــتيا او نيکي دا دواده مســـلمـــان ته د جنت زيــری ور کــوي.

د درويغـو نه ليرې ګــرځی ځــکه چې دروغ وايــل د

بـــدې لارې لاربښـوونه کوي. درويـغ او بدي دا دواړه مسلـمــان دوزخ تـــه وړي.

وايي:

په حـــديـــث شــريـــف کښې راغــلـــي دي چــې په راتــلونـــکي زمانه کښې به د مېرمنو جامې هـڅې په نـوم وي او په رښـتيـــا به دوی بـرمنـډې وي. داسې ښـځو ته به جنت کښـــې ځـــای نـه وي، او نـه بـــه د جنـت خـوشـــبويـــي تـــــرلاسه کـــړي.

(يانـــدې مېرمنـــې دومره نرې او لنـــډه جامه اغـوندي چې ځـــان يې څرګنديږي. څرنګـه چې په دې زمانه کښې په سترګو ليدل کيږي.)

وايي:

حضرت محمد(ص) وایـلي وي چې هر څوک پرته د پاک خدای (ج) څخه په بـل شي لــوړه (قسم) وکړي، نو کــفر او شــرک يې وکــــړ.

په دې زمـــانه کښې ځـينې روږدي دي چې د چـــا په سر يا په ځـــان لـــوړه کـــوي چې دا ناروا ده.

که چـــا په تـبروتـــنــــې سره داسې لـوړه وکـــړه نو سمـــدلاســـه به کـــلمـــه وايي.

وايي:

حضرت محمد(ص) وايـــلي دي چې:

څــوک چې کمـيـنـي، بې کـبري او لـږ نو سي کـوي نـو الله(ج) به لــوړه مــرتـبه ور په بـرخه کــړي او څوک چې لويــي، غرور او ځان لـوړ بـولي نو اور مـيـږيې ماتــيږي، ياندې خــوار او رســوا به شي.

* * * * * * * *

دویمه برخه

د ځان پاکی

پاکي ډېر ښه کار دی. د لاسو، پښو، ویښتو او ټول ځان مینځل او د جامو پاکوالی ډېرې ګټې لري. پاک کوچنیان تل روغ او د هر چا خوښ وي.

څوک چې ځان او کالي پاک ساتي خدای تعالی (ج) ترې خوشحالیږي.

که د چا ځان او کالي پاک نه وي په ډول ـ ډول ناروغیو اخته کیږي او لمونځ یې هم نه کیږي.

د لمونځ له پاره اودس کول دیني او روغتیایي ښېګڼې لري. له همدې کبله پاک والی د ایمان یوه برخه ده.

نو ځکه هـر چاته په کـار دي چې ځان، جامـــې او د استوګنې ځای پاک وساتي.

موږ ته په کـــار ده چې د ډوډی تر خــوړلـــو وروسته خوله او غــاښونه ښه ومينځو. سهـــار او ماسخـــوتن مسواک یا د غاښونو برس وهل هېر نکړو، ولې چې دا کـــار ډېره ګـــټـــه لــــــري.

د ځان ډېـرې نـاپاکې بـرخې په اودس سره پاکيږي.

موږ مسلمانانو ته ښايـــي چې د پاکـــي په هکلـه ډېره پامــــلــــرنه ولـــــرو.

پوښتنې:

١ـ پاکـــي څه ګـــټې لري؟

٢ـ د پاکي په هکـلـه خدای(ج) څه وايلـــي دي؟

٣ـ څوک چې پاکـــي نه کوي نــو لمـونځ يې روا کيـــږي او که نه؟

د مور او پلار د حقوقو پېژندنه

مور او پلار په موږ ډېر حق لري. مور او پلار زموږ د پیدایښت سبب شوي دي، که مور او پلار نه وای نو موږ به هم نه وای پیدا شوي.

کله چې موږ وزیږیدو، نو ډېر کمروزي وو او په هېڅ نه پوهېدو.

مور راته خپلې شبدې راکولې، پلار راته جامې او خواړه برابرول.

مور او پلار دواړو هر ډول ستونزه یې ګالله، تر څو چې زموږ ښه پالنه او روزنه وکړي. مور او پلار موږ ښوونځي ته لیږي، تر څو په ښوونځي کښې لیک، لوست او ښه کارونه زده کړو.

څرنګه چې مور او پلار موږه سره دومره نیکي کوي، نو پر موږ ښايي چې د مور او پلار خدمت وکړو.
له هېڅ خبرې څخه يې سر ونه غړوو، او د دوی په وړاندې داسې کارونه ونه کړو چې دوی پرې خپه کيږي.

که مور مو بوډۍ او پلار مو بوډا شي بايده ده چې داسې پالنه يې وکړو لکه څنګه يې چې په کوچني توب کښې زموږ پالنه کوله.

خدای پاک په خپل کتاب قرآن شريف کښې او پيغمبر (ص) په خپلو احاديثو کښې په وار ـ وار موږ ته امر کړئ دئ چې: د مور او پلار سره مو ښه او نيکي وکړئ او دوی سره په درناوی چلند کوی.

د پاک خدای(ج) رضا د مور او پلار رضا سره نغښتې ده او د پروردګار ناخوښي د مور او پلار ناخوښي ده.

ښايي چې د دوی، رضـامنــدي تـــرلاسه شي، او هـېڅ وخت د دوی بې مختوب (بې لحاظي) ونـکړو.

موږ به زيار وکــاږو چې د پلار او مور د زړه ساتــنې سره د خدای(ج) او حضرت محمد(ص) امـــر پر ځای کـــړو.

* * * * * * * *

Moschee von Medina

د مشرانو د حقوقو پيژندنه

مونږ بايده چې هــر کله او هــر وخت کښې د مــشرانو خيزمت او درناوی وکړو.

کله چې مــونږ د مشرانو سره مخامخ کيــږو بايـده ده چې سلام ورته واچوو. هــر کله چې مشــران خــبرې کوي، بايده ده غلي او چوپ کښينو او خـــبرو ته يې غوږ ونيسو، او که مــونږ د مشرانو په وړاندې خبرې کـــوو بايـــده په ادب سره وغـــږيـــږو.

که مشران کــوم ښه کار راته وښيي بايــده چې په ښه ډول يې ســـرته ورسوو.

زمونږ پيغمبر ﷺ وايلي دي چې:

" د خپلو مشرانو درناوی وکوی "

پوښتنې:

- د مور او پلار حقوق کوم دي؟
- خدای پاک د مور او پلار د حقوقو په هــکله څه وايلـــي دي؟
- د ښوونکي حقوق څه دي؟
- کله چې د مشرانـــو سره مخامخ شو بايـــده څه
- وکـــــړو؟
- زمونږ پيغمبر ﷺ د مشرانو په هکله څه وايلي دي؟

* * * * * * * *

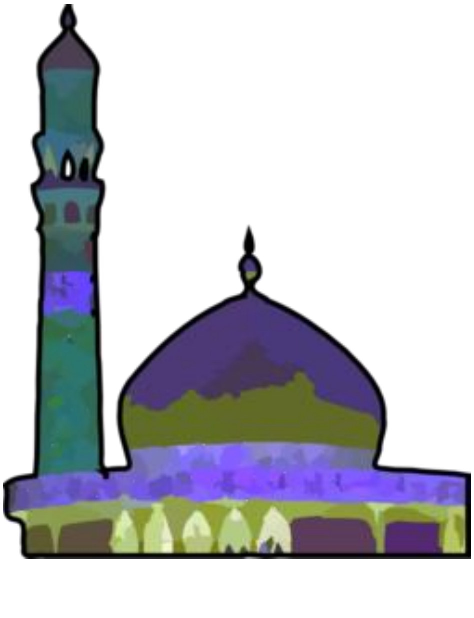

د خوړلو او څښلو ادبونه

کلـــه چې د ډوډۍ په خــــوړلــــو پيل کوو، نو لــومړۍ لاسـونه پــــريمينـځو او بيا ســـم کښينو.

بسم الله الر حمن الر حيم بـــه ووايو او په ښۍ لاس به په ډوډۍ خوړلو پـيل وکـړو او له خپلې مخې څخه به خـوړو. د بل چا مخې ته به لاس نه ورغـزوو.

د ډوډۍ خـــوړلو په وخت کښې به وړې وړې مــــړۍ پـورته کوو او ښې به يې ژويـو. په خوړلـو کښې به چالاکـــي نه کـوو او چــاته به ځير ځير نه ګورو، او يـوې خوا او بلـې خـــواته به هم نه ګورو د ډوډۍ د ژوولـو په وخت کښې به د خولې زياتـو وازولـو څخه ځان ساتـــو.

خپل غــاب کښې به خواړه نه پريـــږدو او ټول بايـده چې وخـوړل شي چې دا ډيـــر برکت او ثواب لري.

ډوډۍ په کـښيـناستلو او پرته له کبر او لويي په ډير کمـيــني او عــاجـزي سره وخـوړل شي.

که ډوډی لــړه وي نو دومـــره به خورو چې نورو ته هم ورسیــږي. کلـــه چې د ډوډی خـــوړلو په وخـــت کښې ټـوخی او یا پــرنجی راشـي، نو ښایـي چې مــخ بلې خــوا ته واړوو.

خجور، مېلوه(انګور) پټاسې او داسې نـور که په ډلـه کښې خوړل کیږي نـو پـوه یـوه دانه وخـوړل شي.
دوه دوه او پـه یـوه وار ډیـر خوړل د وږ سـتـرګي او سراښتوب نخښه ده.
ډوډی په کـښـیـناستـلـو وخـورئ چې په دې کښې خـیر او برکت ده. په خـــواړه کښې زیـــاتـی او اصراف مه کوئ. له ډوډی خـــوړلـــو وروسته خدای(ج) شکر پر ځای کړئ.
د مېلمه ښه کور به شئ او د هغه ښه میلمه پالنه وکړی. ترهغه د ړینګي (دسترخان) څخه مه پورته کیږئ تر څو چې مېلمه موړ شوئ نه وي.

که څوک مـوږ شوئ هم وي خو د مبـلـمه له پاره بـايد چې لـږ لـږ لاس ووهـــي، تر هغه چې مـبـلـمــه پای ته ورسـبــږي.

له مـړيـــدو څخه وروسته بايده چې (الحمدلله) ووايو. خوله او لاسونـه مو پاک پريمينځو او په لاس څـپوڼي يــــې وچ کـــړو.

د څښــاک له پــاره بايده ده چې د څښلو لوښــي پاک وي. څښاک په يـو وار مـه څـښـئ او غـوړپ غـوړپ وڅښي او څښاک نـه وروسته (الحمدلله) ووايای.

که مبلمــه له تاسو نـه خدای پاماني اخلـي، نو د کـور تر ور پورې د مبلمه بدرګه کول سنت دی.

د کښېناستلو او تللو ادبونه

داسې کښېناستل او پښې غزول چې په کښې بې پردګي وي او ځان لــوڅ وبريــښي مــنع ده او وبال لـــري د مشرانــو په لـــور پښې غــزول او له دوی څخه بـــر کښېناستل بې ادبي ده.

لياره کښې په کبر او لـويي او ځان ښودنې سره تـــګ مه کوئ. د تګ په وخت کښې بـــه له مــشرانــو څخه وروسته ځو، او کله چې د مشرانو سره مخــــامخ شو نو بايده ده چې سلام ور باندې واچوو. په لارې د تګ په وخت کښې بايـــــده چې د نـورو لارو يـــو په خــوا کښې په اتيات (احــتياط) سره تير شو او په ځنګ يې ونه وهـــو.

په لور غږ به نه غــږيږو. په لارې به خـــوراک نه کوو، ناپاکه او زيانـــمن څيزونه به په لاره کښې نه غـــورزوو. که په لاره کښې کوم زيانمن څـيز ووينو بايده چې د لارې نه يې لـــيرې کـــړو.

کـــله چې په لارې ځـــو بايـــــده چې پـــه ارام ډول شو.

پوښتنې:

- مونږ کور کښې څه شان ته کښېنو؟

....

- په لاره کښې خوراک وکړه که نه؟

....

* * * * * * * *

د سلام د اچولو یا سترې مشی ادبونه

سلام اچــول د مینې او محبــت زیاتــبــــدل دي. سلام اچول پېژند ګلوي پسې اړه نلري او هـــر مسلمان ته سلام واچوی. هر څوک چې په سلام او سترې مشي کښې د مخه شي، زیات ثواب ترلاسه کوي.

سلام اچـــول سنت دئ او ځواب ورکــول يې واجب دئ. که د سلام ځـــواب له سلام څخه په زیاتـــو ښو کلمو ور کړل شي، ثواب لري، لکه د (السلام علیکم) ځواب په (وعلیکم السلام ورحمة الله) سره.

د خـــبرو پـــيل کـــولو څخه ړومبئ بایده چې ســـلام واچول شي. ړومبئ سلام اچـــول ډېر ثـــــواب لري. سپور به په پـلي (پیاده) لاروي، ولاړ به په نـــاست، کشر به په مشر او لږ خلک به په ډېرو خلکو سلام اچوي.

که له ګڼو کسانو څخه یو کس سلام واچــوي د نورو له پــاره هم بسیا کوي. په همــــدې ډول که له ګــــڼــو خــــلکو څخه یــــو کس د سلام ځــواب ور کړي پـــاتې کسانو ته د ځواب ورکــولو اړتـیا نشته. کلــه چې خپل کور ته ننــوزۍ، نو د کـــور پر غــړو بایده چې سلام واچــوو، ځکه چې په سلام اچــولو کښې زیات برکـت وي.

که کلــه د بل چا کورته نــــنو تلو، نوله نـــنو تلو څخه ړومبۍ بـــــاید سلام واچـــوو، ځـــکه چې سلام د پـیژند ګلـــوی او اجازې اخیستلو یوه ښه لاره ده. که د خلکو کـومې غـونډې ته ورشو باید سلام وربـانـدې واچــوو، او کــله چې بـېرته ور څخه رسخـتیږو نو د وروستي ځل له پاره هم باید سلام واچوو.

خدای پـــاک په قــــرآن شریــف او پیغـمــبرﷺ په احــادیــثو کــښې د ســــلام زیـــات اهــمیت بیـــان کړئ دئ او ځای په ځای یې د سلام ادبونه ښــودلــي

دي. سلام مینه زیاتوي او رخه (کـــینه)، کـــرکه او بد ایسیدنه (بد بیني) له مینځه وړي.

نو موږ زده کـــوونکو ته په کــار دي چې هــر وخت د سلام ادبونه په پام کښې ولـرو او هېڅ وخت یې هـــیر نه کړو.

پوښتنې:

ـ سلام باید د چاله خوا په چا باندې واچول شي؟

..

ـ په سلام اچــولو کښې کــومې ګټې نغښتې دي؟

..

السّلام علیکم

د لمبل (غسل) بیان:

د غسل مانا (معنی) لمبل دی مګر د لمبلو په شریعت کښې یوه ځانګرې لیار ده.

ځان د جنابت او ناپاکې څخه په لمبلو سره پاکیږی.

د لمبلو (غسل) لاربنودنه دا ده چې لمړی به دواړه لاسونه تر مړوندونو پورې وینځی بیا استنجی وکړی

او د بدن نه ناپاکي لرې کړی. بیا به اودس وکړی او په ټول ځان او به واچوی او ځان ومښی. بیا په ټول ځان درې ځـــلې اوبه وبهـوی.

بیا اوبه ورغړوی (غرغره) کړی او پیزې ته اوبه واچوی.

د لمبلو فرضیات:

۱ ـ   د اوبو رغړول (غرغره کول)

۲ ـ   پیزی ته اوبه اچول

۳ ـ   په ټول ځان اوبه بیول

لمــبلو سنـــتونه:

۱ ـ دواره لاسونه د مړوندونو پورې مينځل

۲ ـ استـــنجی کــول

۳ ـ د لمبلو (غسل) نــيت کــول

۴ ـ اودس کول

۵ ـ په ټول ځان درې ځلی اوبه بيول

اذان

اللّٰهُ اَکـبـر اَللّٰهُ اَکـبـَر

الله پاک ډيرلوی دی ـ الله پاک ډيرلوی دی

اَللّٰهُ اَکبَر اَللّٰهُ اَکبَر
الله پاک ډیرلوی دی ـ الله پاک ډیرلوی دی

اَشهَدُ اَنَّ لاّ اِلَه اِلاّالله
ګواهی کوم چې د الله نه سوا بل معبود نشته.

اَشهَدُ اَنَّ لاّ اِلَهَ اِلاّاللهُ
ګواهی کوم چې د الله نه سوا بل معبود نشته.

اَشهَدُ اَنَّ مُحَمّد رَسُولُ الله
ګواهی کوم چې بیشکه محمد د الله رسول دئ.

اَشهَدُ اَنَّ مُحَمّد رَسُولُ الله
ګواهی کوم چې بیشکه محمد د الله رسول دئ.

حَيّ عَلَی الصّلوة ـ حَيّ عَلَی الصّلوة
راشی مانځه له ـ راشی مانځه له.

حَـيّ عَلَـى الـفَلاح ـ حَـيّ عَلَى الفَلاح

راشی د خلاصی طرفته ـ راشی د خلاصی طرفته

اَللّٰه اَکـبَـر اللّٰهُ اَکـبَـر

اللّٰه ډیر لوی دئ ـ اللّٰه ډیر لوی دئ

لااِلـــٰه الاّ اللّٰه

نشته بل معبود مګر یو اللّٰه دئ.

د اودس اودنه (ترتیب)

لومړی: استنجا

دویم: بسم الله الر حمن الر حیم
د اودس په وخت کښې وایل.

دریم: لاسونه تر مړوند پورې درې ځلې
پریمنځل.

څلورم: د خولې پریمینځل درې ځلې.

پنځم: پیزې ته درې ځلې اوبه رسول او سونړول.

شپږم: د مخ پریمینځل د ښي غوږ پوڅکی نه تر
کین غوږ پـــوڅکی پـــورې ، او د تندي
ویښتانو څخه تر زنې پورې درې ځلې.

اووم: د لاسونو پریـــمینځل تر څنــګل پورې هر
یو درې ځلې چې لـومړی ښی لاس او بیا
کین لاس به پریمینځل شي، څـــرنګه چې
اوبه به د لاس ورغـوي نه څنګل خـواته
بهیـــږي.

اتم: د سر ، غاړې ، غوږ وښوڅو او ږيرې مسح کــول.

نهم: د پښــو پــريمـينځل تر ښنـګرو پـورې، چې لــومړی ښی پښه او بيا به کيــڼه پښه هــره يوه درې ځلې پريـمـينځـل شي.

* * * * * * * * * *

اودس کول

د اودس ځای

تیمم

چــــيرته چې اوبه نه وي او يا د اوبو كــــارول زيان يا ضـــرر ولري، نو په داسې حالــــت كښې تيمم كـــول د اودس ځای نيـــــسي. څـــرنګه چې د ځان پاكـــي په اودس او پريـمينځلو سره كيدائ شي، خو هـمداسـې په تيمم هم ځان پاك او لمونځ روا كيږي.

د تيمم لاربنوونـه:

لومړی به دواړه لاسونه په پاكه ځمكه ووهل شي او بيا به پر مخ ومښل شي. (كه چيرې لاسوپسې خاوره خښنه شوي وي نو هغه دې تک وهي) بـيا به دواړه لاسونه پرځمكه وهي او دواړه لاسونه به تر څــنګل پورې داسې ومـــښي ترڅو چې هـــيڅ ځـــای د مسح څخه پاتې نشي. كه ګـــانه په لاس كښې واري، نـــو هغه وكـــاږي او يا مخ ته او يا شـــاته يې كړي. ځای

يې په ګوته ومښي او د لاسو ګوتې به خلال کړي خو ږیره بۀ نه خلال کوي. پر هر شي چې د ځمکې له جنس څخه وي تیمم جایز ده که اوم وي یا پوخ چې ګرد وربانديې پروت وي که نه لکه د ګچ ډبره، دیوال او د کودرو لوښي او نور.

په ایره تیمم جایز نه ده. په نورو څیزونو چې د ځمکې له جنس څخه نه وي او پر هغوی دوړي او ګرد وي تیمم جایز ده.

****

د تیمم لارښوونه

د نارينه او ښځينه لمونځ توپير

د نارينه او ښځمنو تر منځ د لمونځ توپيرونه دا دي:

۱ ـ د تحريمه تکبير (الله اکبر) په وايلو سره نارينه دواړه لاسونه تر غوږو پورې پور ته کوي او ښځمنې لاسونه تر مټو يا اوږو پورې پورته کوي.

۲ ـ نارينه خپل لاسونه د نامه غوټې تر لاندې تري او ښځمنې په ټټر باندې.

۳ ـ نارينه بايد چې د ښي لاس وړه ګوته او بټه ګوته د کيڼ لاس تر مړوند کړۍ کړي. ښځمنې د ښي لاس ورغوى د کيڼ لاس په سر کيږدي.

۴ ـ نارينه په رکوع کښې دومره ټيټ شي چې سر د ملا سره برابرا وسيخ وي. ښځمنې دومره رکوع ته ټيټي شي چې لاسونه يې ټوټکې ته

ورسيږي.

۵ ـ نارينه رکوع کښې د لاس ګوتې پر ټوټکې پرانيستې ايږدي. ښځمنې په تړل شوو ګوتو سره ټوټکې نيسي.

۶ ـ نارينه په رکوع کښې څنګل د څنګ نه لېرې نيسي. ښځمنې به څنګل ځان يا څنګ ته نږدې نيسي.

۷ ـ نارينه په سجده کښې خېټه له ورون يا ادوم څخه، اوليچ له څنګ نه لېرې وساتي خو ښځمنې به سره جوخت نيسي.

۸ ـ نارينه په سجده کښې د پښو په ګوتو به پر ځمکه ځان کلک نيسي او ښځمنې به دواړه پښې د ښي له خوا د باندې کاږي.

۹ ـ نارينه په قعدې کښې ښې پښه سيخه ونيسي او پر کيڼه پښه کښيني. ښځمنې به دواړه پښې ښې

خوا ته د باندې وکـارې او کـښـيـنـي.

۱۰ ـ ښځـمنې به په هـر وخت او هـر حالت کښې به ورو غږ سره د لمونځ قراءَت کوي او نارينه به په ځينې حالاتو کښې د لمــونځ قراءَت په لــوړ غــږ سره چې وجب دئ او ځـينې حالاتـو کښې جـــايـــز دی.

* * * * * * * *

د نارينه او ښځينه لمونځ توپير

دريمه برخه

لمونځ

لمونځ

نيت:

نيت د زړه ارادې ته وايـــي، او ژبـې سـره هـم نيت كـول ښه دئ، د پـــاره ددې چې زړه او ژبـــه دواړه سره يوشي. لكه د مـــازديګر لـمونځ نيت چې په ژبه داسې وويـــل شي.

نيت كـوم د زړهٔ د خلاصـــه چې وكـړم څلور ركعاته فرض لمـــونځ، په دې وخت د مازديګــر خاص خداى لره، مخ مې د كعبې شريفې په لـورې الله اكـبر. كه امام پسې لمـونځ كـوي، نو په نيت كښې وويــل شي چې: (په دې حاضر امام پسې)

لمونځ

تکبير تحريمه: الله اکبر (الله ډير لوئ دی)

الله اکـــبر وئـيلـــو سره دې دواړه لاسـونه غــوږونو پــورې (او ښځې دې اوږو پورې) او چت کړي، او د نامـــه لانــدې دې داسې وتـــړي چې د ښي لاس وړه ګـوتې او غټه ګـوتې نه دې کـړی جوړه کــــړي او د کـين لاس مـړوند دې پرې ونيسي، ښځمنې به دښــي لاس تلی يا ورغوی د کين لاس د پاسه په تټر ګيږدي.

ثنا: بيا دې لاندينې ثنا ووايې:

سبُحَانَـك اللهُمَ وَبِـحَـمـُدِكَ وَتبَارَكَ اسمُكَ وَتَـعَالَـى جَدُكَ وَ لااِلَــهَ غَـيـُرُكَ.

ژباړه:

ای ځمـــالله ستا ذات پاک دئ، تهٔ د صفــت لايق يي ستا نوم دبرکت دئ او ستا لــويی ډيــره لــويه ده، او ستا نه بغير بل څـوک د عبادت لايق نـشـــته که امام

پسې مونـــځ کــوي، نو بس دغه ثنـــا دې ووايئ بيا دې غـــلى شـــي.

تعـوذ:

کنې دا دې ووايي:

اَعــُوذُ بـِــاللّٰهِ مِــن الشـيـُطـَنِ الـَرجـِيـُم.

ژباړه:

زه د شيــطان رټـلى شوي نه د الله پناه غـــواړم

تسميه:

بسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيم

ژباړه:

پـيل کــوم په نامه د الله چې ډير مهربانه او رحــم کونکئ دئ.

سورة فاتحه:

الْحَمْدُ للّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ *

الرَّحْمـنِ الرَّحِيمِ *

مَـلِكِ يَوْمِ الدِّينِ *

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ *

اهدِنَــــا الصِّرَاطَ المُستَقِيمَ *

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنعَمتَ عَلَيهِمْ غَيرِ المَغضُوبِ عَلَيهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ *

ژباړه:

تــول تعريفـونـه الله لره دي، چې د تــولو مخلوقـاتـو پالونکی دئ. ډيـر مهـربانه رحم کونکی دئ د جزاد ورځې مالک دئ مـوږ خـــاص ستا عـبادت کـوو او خاص ستا نه مدد غواړو موږ په سمه لار روان کړې د هغـو خلقـو په لار چې تا پـرې خپل انعام پـيـرزو کـړئ دئ، نه په لار د هغه کســانو چې ستا غضب

وهلي دي او نهٔ په لار د هغو خلکو چې ګمراهان دي.

د سورة فاتحه د لـوستو نه پس دې امــام او مقتــدی ورو شان آمين ووايي.

سورة اخلاص:

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ * لَمْ يَلِدْ* وَلَمْ يُولَدْ * وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ *

ژباړه:

ای پــيغـمبره دې خـلقـو ته ووايــه چې الله يــودئ الله بی نياز دئ نهٔ د هغهٔ نه څوک پيدا دي او نهٔ هغه د چا پيدا دئ او نهٔ ورسره څوک برابر شته.

بــيا دې الله اکبر ووايي، او رکــوع ته دې لاړشي.

رکــوع کښې دې دواړو لاسونو سره کــونډې ونــيسي ګوتې دې نيغې وي مــلا او سر دې يو ســيدهــه کښې وي.

د ركوع تسبيح:

او دا تسبيح دې درې ځله ووايي:

سُبْحَانَ رَبِيَّ الْعَظِيْم *

ژباړه:

زما لوى پرورد ګار پاک دئ.

تسميع:

بيادې امام صاحب "تيمـيـع" :

سَمِـعَ اللّٰهُ لِـمَـن حَـمِـدَه*

اورى خـداى چې څـوک يې ثـنـا کوى.

ووايي او د ركـوع نه دې پـورته شي، نيـغ دى ودريـږي، او مقـتدي دې دا ووايي:

تحميد:

ر بَنَالَـك الـحَـمـدَ

(اى زمونږ ربه ټول تعـريف تالـره دئ).

كه ځان له مـونـځ كوى، نو تسميع او تـحمـيد دواړه دى ووايـي بـيا دى الله اكـبر ووايــي او سجـدى ته دې داســې لاړشــي، چې اول دې دواړه كــونــډى په زمـكه كيږدى بيــا دواړه لاسونه بيا پوزه بيــا تنــدى سجـده كښى دى دواړه لاســونـه د غـــوږونــو برابري كښى ساتى، او ګوتى دى نيغى مخ په قبله وي.

د سجدى تسبيح:

بيا دى درې ځله دا تسبيــح ووايي:

سُبْحَانَ رَبِيَّ الاَعلى *

ځــما عاليشــانه پرودرد ګار پاك دئ

بـيــا چې الله اكــبر ووايـــي، نو د سجـدى نه دى اول مخ، بيا پوزه بيا لاس او چت كړى، كينه پښنه دى وغزوى، ښى پښنه دى ود روي، كښښني، ناسته كښى دى لاسونه په ورنو نو كيږدې، په ښهٔ شان د ناستى

نه وروسته دې بيا تكبير وكــړي، بيا دې الله اكـــبر
ووايي او دويم ركــعت له پاره دې ودريـــږي دويم
ركـعت كـښـــې ثـنــا او تـــعــوذ نه شــــى ويــيلى
بسم الله الر حمن الر حيم دې ووايــــي او د ړومــبـي
ركعت په شان دې دا ركعت هــم وكــــړي د دويـــم
ركعت سجدې چې و كړي، نو كښېبني، او دا "تشهد"
دى .
ووايي:

تشهد:

اَلتَّحَيَّاتُلِلهِ وَالصَّلَوات وَالطَّيّبات، اَلسَّــلاَمُ عَلَيْكَ أيُّهَا النَّبيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُه،
اَلسَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِيْنَ، أشْهَدُ أنْ لاَ إلهَ إلاَ اللهُ وَأشْهَدُ أنْ مُحَمَّدًا عَبْدُه وَرَسُوْلُه*

ژباړه:

تـول قـولى، بـدنى او مالى عبادتـونـه الله لره دي اى نبى(ص) په تا دې د الله سلام، رحمت او بركت وي،

په مـوږ او د الله صالحانو بندګــانو دی سلامتي وي.

زه ګــواهي کوم چې د الله نه بغــير بل څوک د عبادت لايق نشته او زه ګواهی کوم چې محمدﷺ د الله بنده او رسول دی.

ژباړه:

د تـشهد ويـيلو په وخت چې: اَن لاَالَـهَ ته ورسي، نــو د ښي لاس د وړه ګــوتې او د مينــځنې ګــوتې نه دې کـړی جـوړه کړي موټــی دې بند کـړي او د کـنـځـه (مسواکهٔ) ګوته دې او چته کړي، او په : الا الله: دې راښکته کـړي، موټی دی د آخــره پورې بند وي.

که مونځ د درې يا څـلورو رکـعاتو وي، نــو:

عَـبـدَهُ وَرَسـُولـُـــهُ :

پــورې چــې ووايــي، بيا دې الله اکـــبر ووايـــي او ودربېـږي، او پاتې مونځ دې پــوره کــړي. او کــه مــونځ د دوه رکعتو وي نو تـشهد لوستلــو نه پس دا درود شريف دې ولولي:

درود شريف:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَعَلى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلى إِبْرَاهِيْمَ وَعَلى آل إِبْرَاهِيم، إِنَّكَحمِيْدُ مَجِيْدُ*

ژباړه:

ياالله په محمد (ص) او د هغه په ال رحمت نازل کړی څنګه چې دې په ابــراهيم او د تعريف او د بـــزرګی لايق يې.

اَللّٰهُمَ بَارِكْ عَلى مُحَمَّدٍ وَعَلى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلى إبرَاهِيمَ وَعَلى آلِ إبرَاهِيمَ، إِنَكَ حمِيْدُ مَّجِيْدُ*

ژباړه:

یا الله (ج) په محـمد(ص) او د هغه په ال برکـت نـازل کړې، څنګه چې دې په ابراهـیم(علیه السلام) او د هغه په ال برکت نازل کړی وو، بېشکه ته د تعریف او بزرګی لایق یې.

درود شریف نه پس دعا:

اَللّهُمَّ رَبَّنَا اتِنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَةً وَّ فِی الاخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ النَّار*

ژباړه:

یاالله (ج) ځمونږ دنیا کښی هم نیکی نصیب کړی او آخـرت کښـی هم نیـکی او دوزخ د اور نـه امان راکـړې بلـه دعـا داده:

دعا:

اللـهم إني ظلمت نفسي ظلما كثير

اولا يغـفر الذنوب إلا أنت فاغـفر لي مغفرة من عـندك وارحمني انك انت الغـفور الرحيم

ژباړه:

ياﷲ بيشكه ما په خـپـل ځـان ډير ظـلم كړى دى او زما ګنـاهٔ بغـير تا نه څوک نشى بخښلى، نو د خپلې خاصې بخښنې پـيـرزوينه را بانـدې وكړې او په ما رحم وكړې، بيشكه تهٔ بخښونكىٔ او مهربانه يې.

تسليم:

اَلسـلاَمَ عَـلـيَـكـُم ورحـمَـتُ اللهِ

ژباړه:

په تاسو دې د الله سلامتي او رحمت وي.

دعايې قنوت:

دا دعا د وتــر په دريــم رکعــت کښې د قــرأت نه پس، غوړونـو ته لاس او چت کـــړئ، تکبيـــر ووايي او د رکوع نه محکښې لوستى شي:

دعا:

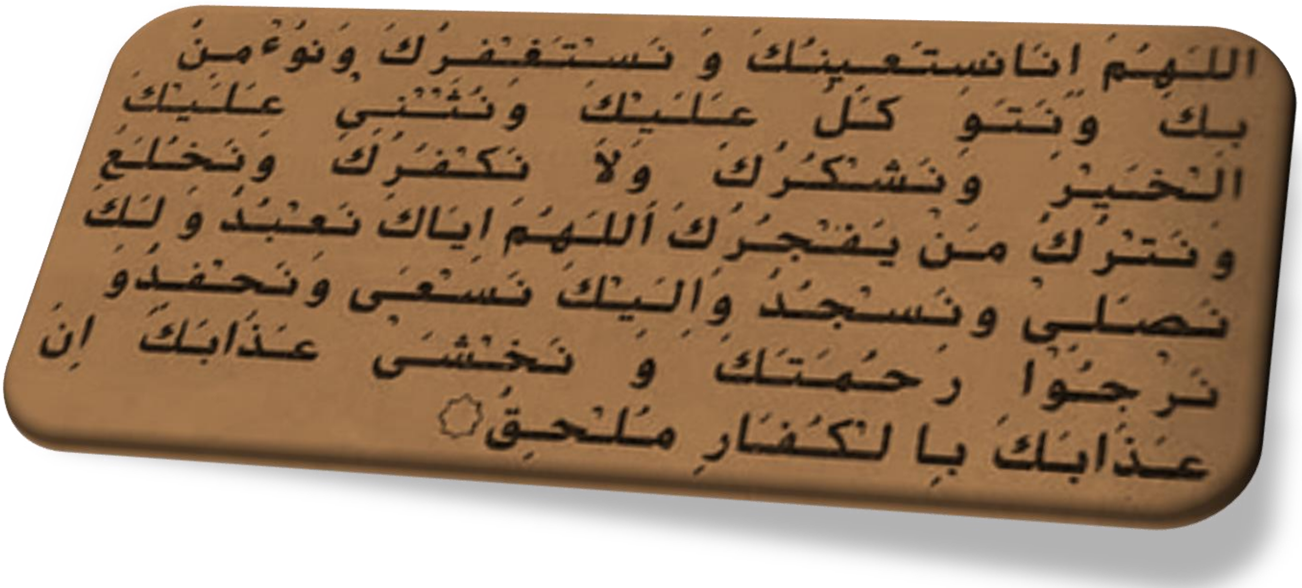

ژباړه:

ياالله موږ تا نه مــدد غـواړو بخــښنه غـواړو، په تا ايمان راوړو په تا توکل لرو ستا خــوبي بيانـــوو ستا

شکر و باسو ستا نافـرماني نۀ کوو، چلا کيـږو د هغه چاته چې ستا نافـرماني کوي، يا الله مونږ ستا عبـادت کوو، تا له لمونځ او سجده کوو تا ته در زغلو، خدمت کوو، ستا د رحمت اميـدوار يو ستا د عذاب نه يريـږو بيشکه ستا عذاب کفارو ته رسيدونـکیٔ دئ.

ايات کرسی:

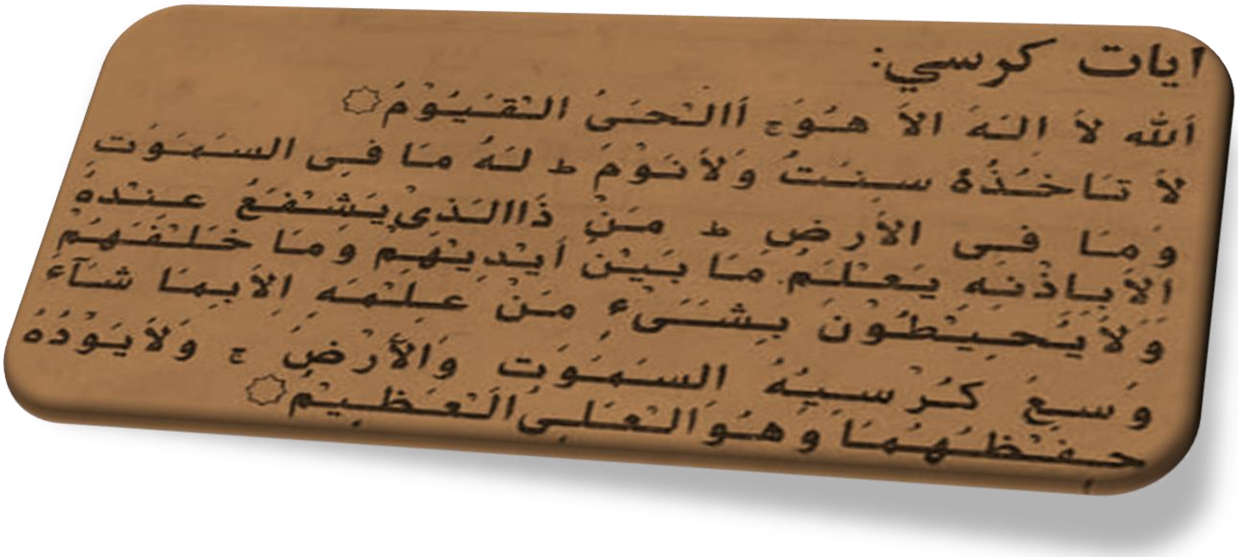

ژباړه:

د الله تعالی نه بغـير بل څوک د عبادت لايـق نـشـتـهٔ ژوندی دئ سنبالونـکی دئ نه ور لـه پر کالی او نه ور

له خــوب راځی، زمکه او آسمانــونــو کښې چې څــه دي هغه ټــول د هغهٔ دي. د اجــازت نه بغــير ورتـــه سفارش نشی کولی ټول حاضر او غائــب حالات ورته معــلوم دي او موجودات د هغه د معــلوماتو نه هيــڅ څــيز خپل علــمي احــاطه کښې نشــي راوستــی خــو څومره چې هغه غــواړي د هغه کــرسئ ټول آسمانونه او زمکه را ګير کړې ده.

ددې دواړو حفاظــت هــيڅ ګــران نه دی، هغه د لــوې لــويي خاونــد دی.

د مونځ نه پس تسبيحات:

که جماعت سره مونــځ او کړی يا ځان له چې فــارغ شی، نو ايت کرسی او لاندينی تسبيحات دی.

ولولي، چې د دين دنيا ګټې په کښې پرتې دي:

سَبــحــَان الله (٣٣ ځله)

اَلــحــَمـــدلله (٣٣ ځله)

الله اكـــــبر (٣٣ ځله)

كلمهٔ توحيد (يو ځل)

د سحر او مازيګر مانځـه نه پس سنـت نشته، په دې وجه د سلام نه پس دى اول تسبيـحات او بـيا دعــا او غواړى.

چې څه دى هغه تــول د هغه دى، د هغهٔ د اجــازت نه بغيـر ورته سفارش نشى كــولى.

تراويح لمونځ:

دا لمـونــځ د روژې مباركــې مياشـتې له پاره ده چې د ماخستن لمونـځ له فرض او سنت څخه وروسته او د وتــر نه د مخـه شل ركـعـاتـه تـراويـح لـمـونـځ په لسو

سلام سره ادا کیږي. په روژه کښې وتر د جماعـت سره تر سره کیـږي، که چـیرې تراویـج په جماعت سره ادا شي.

که څوک د تراویـح لمونځ د ادا کولو له پاره جـومات ته ځي او تراویـح لمـونځ پیل شوئ وي، باید لـومړی فرض او سنت لمونځ وکړي او بیا به په تراویح کښې بـرخه اخـلي. هغه تراویـح لمـونځ چې ور څخه تـېر شوئ وي هغه به په ارآمـه وقـفـه کـښې په څـلورو رکعات نیت کـولو سره پـوره کړي. که نه نو د وتـر جماعت به یې سم نه وي.

د جمعی لمونځ

د جمعی لمونځ لــکه د ورځنۍ پنځه وختـه لمونځ په شان فرض دئ. کلیــوالو باندې فرض نه ده او هلــته دي د ماسپښنین لمونځ وکړئ شي.

د جمعې لمونځ څوارلس رکعاته دئ:

څـلور سنت د خطبې نه مخکي، دوه فـرض د خطبې نه وروسته، بیا څلور سنت، دوه سنت، بیا دوه نـفل.

د اخترونو لمونځ

د اختــر لمونځ واجـب او دوه رکـعاته دي. د لــوی اختــر او کمکي اختـر لمونځ په کلــیوالو واجب نه دئ. ښارونـو او لویو آباد یو کښې واجب دئ. اختــر په ورځ ځان مینځل، غاښـونه برس کول یا مسواک کول، پاکـې یا نوې جامــې اغوستل او عطـر وهـل

سنت دئ. کـمکی اختـــر لمـونځ د شـــرعي عــذر په درلودلــو سره تر دوهـم ورځ او لوی اختر لمـونځ تر دريـمې ورځې پـورې جايـــز ده.

د اختر د لمونځ نيت:

نيت کوم چې وکـړم دوه رکـعاته د کـمکي اختـــر يا د لوی اختر لمـونځ، سره د شپـږو تکبيـرونو دې حاضر امـــام پسې الله اکبر ووايـــي او لاســونه دې وتــړي او (سَبـحاَنَـكَ اللّـهُـمَ) دې تــر پای پورې ووايي او بـــيا دې غـلي ودريـږي. اوس امام درې ځلې تکبيـر وايي او لمـونځ کوونکي به هر ځلې لاسـونه تر غـوږونو پورې رسوي او پريـږدي او د دريم تکبير په وايـلـــو سره لمونځ کوونکي بيا لاسونه وتړي.

دويــــم رکـعت په پـــــای کښې بـــيـا امــام درې ځـــلې تکبيـرونه وايي او لاســونه تـــر غـــوږ وپـــورې ورسـول شـي او ځلورم تکبير سره بهٔ رکوع ته ځي.

چې سلام وګرځول شی نو امام بیا د اختر خطبه لولي. خطبې او دعا نه وروسته لمونځ کوونکي به خپلو منځو کښې ستړې مشي او اختر مبارکي وکړي.

د جنازې لمونځ

پر مړه مسلمان باندې وروسته تر غسل ورکولو د جنازې لمونځ اداء کيږي.
د جنازې لمونځ بې له رکوع او سجدې څخه په جماعت سره اداء کيږي.

د جنازې لمونځه د اداء کولو اوډنه

(ترتيب):
وروسته تردې چې مړه مسلمان ته يې غسل او کفن ور کړ، جنازه يې د امام د مخ ته يږدي. مسلمانان په اوداسه سره لکه د جماعت د لمانځه له پاره دريږي او د جنازې د لمانځه نيت کوي.

د جنازې د لمانځه نيت:

نيت مې کــړی څــلور تکبيره د جنازې لمونځ کوم ثــنا د خــدای وايــم، درود په محمد رسول الله وايــم، دعــا کـــوم د پاره ددې مــړي، خاص خــدايه تاته ودربــږم مخ مې د کعبې شريفې په لــوري.

تر نيـت وروسته امـــام په جګ غــږ الله اکبر وايي او لاســـونه د غــوږو تر پوڅکيو (نرميو) پـــورې پورتـه کوي. لمونځ کوونکي (مقتديان) هم لاسونه د غــوږو تر پوڅکيو پورې پورته کوي او په پـټه تکبير وايي، امام او لمونځ کوونکي ثنا (سُبحانَــكَ اللّـهـُم) تر پای پـــورې غـلي لـــولي.

امام په جګ غـږ او لمونځ کوونـکي غلي دوهم تکبير وايي او لاســـونه، نه پورته کــوي. وروسته له دوهم تکبير ويلو څخه امـام او لمونځ کـــوونکي غلي درود شريف لـــولي او د دوهـم تکبير په شان دريم تکـبير

اداء کـوي. تر دريم تکبـير وروسته امام او لمـونـځ کوونکي د جنازې د لمانځه دغه دعا غلې لولـي.

د بالغ نر او ښځې د مړي د جنازې دعا:

ژباړه:

خدايه زمـوږ ژوندي او مړي. حاضر او غايب. نـارينه او ښځې وبخښې، خـدايه که دی له مـوږ څخه څـوک پيـدا کـاوه د اسـلام په دين يې پـيدا کـړه او کـه دی له موږ څخه څوک مړ کاوه په ايمان يې مړ کړې.

وروسته د جنـازې د لمـانځـه دعـا ويـلو څخه امام په

ولاړه باندې څلورم تکبير وايي او سلام ګرځوي او
مونځ پای ته رسيږی.

که مړی هلک وي او ځواني ته نه وي رسيدلی يعنی
کوچـني وي دا دعــا ويــل کــيږي:

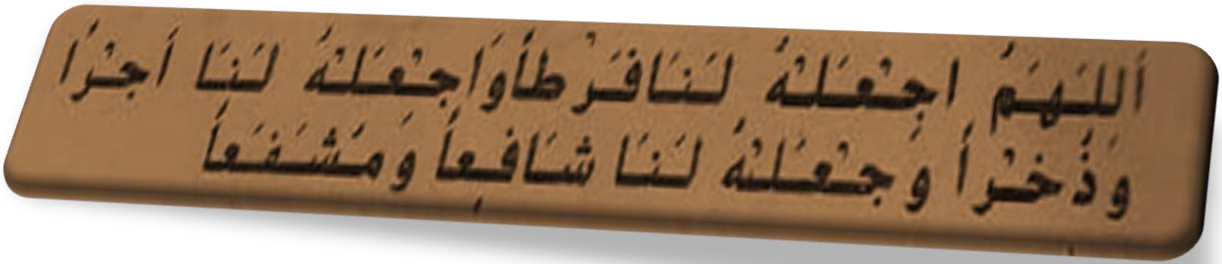

ژباړه:

خـــدايــه: دغه هلک مــوږ ته اجــر، ثواب او ذخــيره
وګرځــوې او موږ ته يې شفا عتګر او شفاعت قبول
شوی وګــر ځوې.

که مـــړی نــجلی وي او ځوانی ته نه وي رسيــدلې دا
ډول دعا پرې وايي:

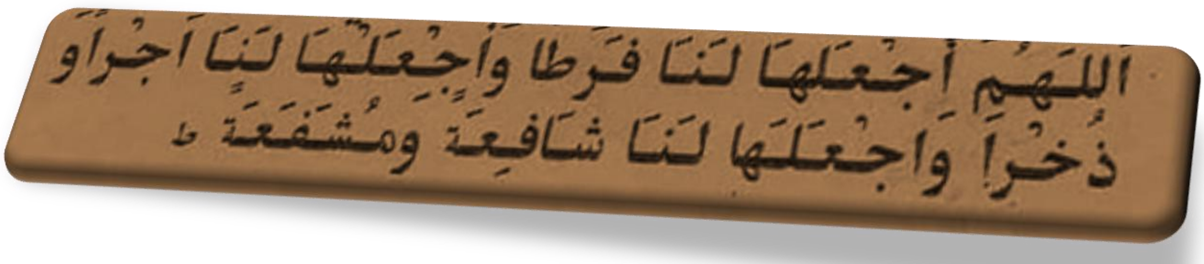

ژباړه:

خـدایـه: دغه نجلی مونږ ته اجــر، ثــواب او ذخـیره وګـرځـوې او مـونـږ ته يې شـــفا عتګـر او شفاعـت قبول شوې وګرځوې.

پوښتنې:

۱ ــ فرض څو ډوله دي؟

۲ ــ د جنازې لمونځ څه شی دی؟

۳ ــ د کــوچنی هلک په جـنازه کښې کــومه دعــا لوستل کيږي؟

۴ ــ د کــوچني نجــلی په جـنازه کښې کومه دعــا لوستل کيږي؟

سورة الكوثر

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ * فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ * إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الأَبْتَرُ *

سورة الكافرون

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ * لاَ أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ * وَلاَ أَنتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ * وَلاَ أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدتُّمْ * وَلاَ أَنتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ * لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ *

سورة النصر

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ * وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا * فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا *

سورة المسد

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ * مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ

* سَيَصْلَى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ * وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ * فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ *

سورة الإخلاص

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ * لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ * وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ *

سورة الفلق

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ * مِن شَرِّ مَا خَلَقَ * وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ * وَمِن شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ * وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ *

سورة الناس

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ * مَلِكِ النَّاسِ * إِلَهِ النَّاسِ * مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ * الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ * مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ *

الله جل جلاله

دیني لارښود

لومړی ټوک

ژباړه، لیکنه او اوډنه

دیپلوم انجنیر عبدالله هاشم خیل

2011

د پښتو کمپیوټري لیک او ډیزاین:
ښاغلی حمیدالله هاشم خیل ځاځی

ددې کتاب چاپول او فوتوکاپي کول پرته د لیکونکي د اجازت منع دی.

hnv-online@web.de

Wrazpanna
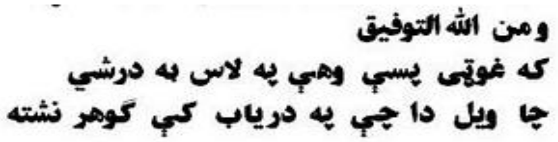
ديني لارښود